

Inventarisatie Akkerlanen te Waalwijk

Inventarisatie Akkerlanen te Waalwijk

Inventarisatie beschermde soorten in het kader van de
natuurwetgeving

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

G&G-rapport 2019-91

Versie	Datum
Concept	31 oktober 2019
Eindrapport	8 november 2019

Gecontroleerd door: V. Ronde

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bovendijk 35-G

2295 RV Kwintsheul

Hazenkoog 35-A

1822 BS Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding tot het onderzoek	5
1.2	Doel van het onderzoek.....	5
1.3	Ligging van het plangebied	5
1.4	Geplande werkzaamheden	6
1.5	Leeswijzer	6
2	Methode	7
2.1	Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten	7
2.1.1	Roofvogels en uilen	7
2.2	Vleermuizen	8
2.3	Veldbezoeken	8
2.3.1	Relatie met het vleermuisprotocol	10
2.4	Kleine marterachtigen	11
3	Resultaten jaarrond beschermde vogels	13
4	Resultaten vleermuizen	14
4.1	Gewone dwergvleermuis.....	14
4.2	Ruige dwergvleermuis	15
4.3	Laatvlieger.....	15
4.4	Rosse vleermuis	16
4.5	Watervleermuis	16
5	Resultaten Kleine marters	18
5.1	Sporenbuizen	18
5.2	Cameravallen en Mostela	18
6	Resultaten overige zoogdieren	20
6.1	Vos	20
6.2	Das	21
6.3	Boommarter	22
7	Effectbeoordeling en maatregelen	23
7.1	Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten	23
7.2	Vleermuizen.....	23
7.3	Zoogdieren.....	23

8	Conclusies	25
9	Aanbevolen en geraadpleegde literatuur	27
10	Bijlagen	29

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

Er bestaan plannen het gebied Akkerlanen te Waalwijk her in te richten. Uit vooronderzoek (MERTENS, 2018) is gebleken dat mogelijk beschermde natuurwaarden in dit plangebied voorkomen.

Om dit nader te onderzoeken heeft Kuiper Compagnons opdracht gegeven aan ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot een inventarisatie uit te voeren naar broedvogels met jaarrond beschermde nesten, (kleine) zoogdieren en vleermuizen.

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode maart-september 2019. Dit rapport doet verslag van het onderzoek.

1.2 Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in het voorkomen en de verspreiding van broedvogels met jaarrond beschermde nesten, (kleine) zoogdieren en vleermuizen binnen het plangebied.

1.3 Ligging van het plangebied

Het plangebied ligt in het zuidoosten van Waalwijk aan de Akkerlaan, Drunenseweg en Vijverlaan. Ten zuiden en oosten grenst het plangebied aan waterpartijen en de uitlopers van Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen.

Roodomrand de ligging van het plangebied aan de Akkerlaan te Waalwijk.

1.4 Geplande werkzaamheden

Er bestaan plannen om het plangebied de Akkerlanen in Waalwijk herin te richten. De in de huidige situatie aanwezige graslanden en weiden, maken plaats voor een waterrijke woonwijk. Ecologisch gevoelige werkzaamheden bestaan uit het vergraven en opbrengen van grond en het rooien van struiken en bomen.

De werkzaamheden kunnen gepaard gaan met geluid, trillingen, licht of optische verstoring.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de methode van het onderzoek beschreven.

In hoofdstuk 3-6 worden de resultaten beschreven en wordt aangegeven welke soorten zijn aangetroffen binnen en eventueel nabij het plangebied.

In hoofdstuk 7 wordt ingeschat in hoeverre deze soorten negatieve effecten kunnen ondervinden door de uit te voeren werkzaamheden welke specifieke maatregelen eventueel noodzakelijk zijn en of een ontheffing van de Wnb noodzakelijk is.

Ten slotte bevat hoofdstuk 8 de conclusies en eventuele aanbevelingen. Indien van toepassing worden aanbevelingen gedaan.

Hoofdstuk 9 ten slotte, geeft een overzicht van de gebruikte literatuur.

In de bijlagen is aanvullende informatie opgenomen over de geldende wetgeving en de gebruikelijke procedures bij een vergunnings- en/of ontheffingsaanvraag. Eventueel zijn (indien relevant) verspreidingskaarten opgenomen.

2 Methode

2.1 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Alleen vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond zijn beschermd, en welke mogelijk te verwachten zijn in het plangebied zijn geïnventariseerd. Het betreffen Havik, Sperwer, Ransuil en Boomvalk. Deze soorten komen in de omgeving van het plangebied voor (NDFF) en kunnen gevestigd zijn in bomen in het plangebied of de directe omgeving van het plangebied.

Uiteraard is tijdens de inventarisatie ook gelet op eventueel andere aanwezige jaarrond beschermde broedvogels of andere beschermde soorten.

Alle waarnemingen zijn op locatie gekarteerd. De codes zijn gestipt op locatie met behulp van een veldtablet. Daarbij is de classificatie uit Tabel 1 aangehouden.

Tabel 1.
Gebruikte klassen bij de kartering.

Abundantieklasse	Aantal exemplaren
1	1
2	2-4
3	5-10
4	11-25
5	>25

2.1.1 Roofvogels en uilen

Er zijn in 2019 een aantal zoekrondes verricht naar broedvogels met jaarrond beschermde nesten. Zoals bijvoorbeeld Buizerd, Havik, Sperwer, Boomvalk en Ransuil. Ten behoeve van deze soorten zijn alle grote nesten en holtes in bomen in kaart gebracht alvorens het blad aan de bomen zou groeien.

Tabel 2.
Bezoekdatums en weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken gericht op broedvogels met jaarrond beschermde nesten in het plangebied de Akkerlanen te Waalwijk 2019 (N = nachtronde).

Bezoek	Datum	Inzet	Weersomstandigheden (Wind/Temperatuur (°C)/Bewolking)
Bezoek 1	18 maart	Zoeken grote nesten (alle soorten) en roofvogels	W3, 8°C, half bewolkt
Bezoek 2	8 april	Inventarisatie Buizerd, Havik, Sperwer	ZW2, 18, zwaar bewolkt
Bezoek 3	6 mei	Inventarisatie Buizerd, Havik, Sperwer	WZW2, 10°C, bewolkt
Bezoek 4(N)	17 juni	Inventarisatie Ransuil	Z2, 25°C, licht bewolkt
Bezoek 5	1 juli	Inventarisatie Boomvalk	W3, 21°C, half bewolkt

Er zijn in lijn met KENNISDOCUMENT BUIZERD (BIJ12, 2017) drie veldbezoeken afgelegd aan het plangebied tussen maart en half mei 2019. Daarbij is een nachtelijke ronde gelopen voor de Ransuil en een ronde in juli voor de Boomvalk. Daarnaast is bij andere inventarisatieronden zoals tijdens het kleine marteronderzoek, of de vleermuisinventarisaties ook gelet op vogels met jaarrond beschermde nesten.

Tijdens de inventarisatieronden naar vogels met jaarrond beschermde nesten is gelet op territoriaal- of nestindicerend gedrag van in bomen broedende roofvogels (en andere jaarrond beschermde soorten).

Er is van de vier bezoekerondes één bezoek uitgevoerd voordat blad aan de bomen zat. In geschikte bosschages is in deze periode gezocht naar (grote) nesten die mogelijk in gebruik zijn bij roofvogels (of de Ransuil). In latere rondes is speciale aandacht besteed aan gebiedsdelen met (eerder) aangetroffen grote nesten.

Ten behoeve van de inventarisatie van de Ransuil is één nachtelijk veldbezoek afgelegd aan het plangebied, waarbij is gelet op territoriaal- of nestindicerend gedrag van de Ransuil of bedelende jongen. Speciale aandacht is besteed aan activiteit of sporen (braakballen) rond de aangetroffen grote nesten. Tijdens het vleermuisonderzoek is ook op activiteit van Ransuilen gelet.

De veldwaarnemingen van vogels met jaarrond beschermde nesten zijn in het veld geïnterpreteerd en handmatig geclusterd.

2.2 Vleermuizen

Alle soorten vleermuizen zijn beschermd krachtens de Wnb onder het regime van de Habitatrichtlijn.

Het doel van het onderzoek is om de aanwezigheid en de verspreiding van vleermuizen in het plangebied in kaart te brengen. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de richtlijnen uit het protocol voor vleermuisinventarisaties, zoals dat is opgesteld door het Vleermuisvakberaad (VLEERMUISVAKBERAAD, 2017).

Voorafgaand aan het veldwerk is nagegaan welke vleermuissoorten redelijkerwijs of mogelijk te verwachten zijn binnen het onderzoeksgebied. Bekende verspreidingsgegevens en de aanwezigheid van voorkeurshabitat binnen het plangebied en de directe omgeving zijn bij deze inschatting betrokken. Het onderzoek is op grond van deze inschatting vooral gericht op boombewonende soorten. Uiteraard zijn ook andere soorten onderzocht.

2.3 Veldbezoeken

Door middel van veldwerk zijn de daadwerkelijke aanwezigheid en verspreiding van vleermuizen in het plangebied onderzocht. Er zijn

vier bezoeken volbracht in de periode juni tot en met september 2019.

Het plangebied kan door vleermuizen op verschillende manieren worden gebruikt, bijvoorbeeld als verblijfplaats, als (onderdeel van) een vliegroute of als foerageergebied. Deze gebiedsfuncties zijn tijdens het veldwerk onderzocht.

Tijdens een vooronderzoek (MERTENS 2018) en tijdens eerdere bezoeken voor andere soortgroepen als roofvogels en kleine marterachtigen zijn relevante elementen zoals bijvoorbeeld begroeiing en randen daarvan, holtes in bomen, aanwezige lijnvormige beplanting en wateren in beeld gebracht.

Het terreingebruik door vleermuizen is op grond van de veldverkenning 's nachts nader onderzocht door middel van surveilleren en posten met gebruik van batdetectors (Pettersson 100, 240x en M500-384-540usb, Echo Meter Touch (Pro), Batlogger M en/of Pettersson 1000x). Bij het onderzoek werden ook sterke zaklamp en indien noodzakelijk een nachtkijker (Nightowl lgen 20/20) ingezet en was er de mogelijkheid geluiden en/of pulsen op te nemen met opnameapparatuur (Pettersson 1000x, Batlogger M, Echo Meter Touch Pro of Ediol R-09-HR).

Tijdens alle veldbezoeken is gekeken naar aanwezige vliegroutes en foerageergebieden in het plangebied. Deze gebruiksfuncties zijn vooral te verwachten in luwe delen van het plangebied en langs lijnvormige landschapselementen.

De laatste twee bezoeken zijn vooral gericht geweest op het vaststellen van paarverblijven en baltsactiviteit. Een paarverblijf kan ook als winterverblijf dienst doen.

Tabel 3.

Overzicht en informatie van de veldbezoeken ten behoeve van het vleermuisonderzoek in de Akkerlanen te Waalwijk in 2019

Datum	Start onderzoek	Duur	Weersomstandigheden	Opzet
11 juni	vanaf zonsondergang	2 uur	droog, temp>8°C, wind < 5bft	Terreingebruik, kraamverblijven, zomerkolonies
2 juli	2 uur voor zonsopkomst	2 uur	droog, temp>8°C, wind < 5bft	Zomerkolonies, terreingebruik en kraamkolonies
28 aug	1 uur na zonsondergang	2 uur	droog, temp>8°C, wind < 5bft	Terreingebruik en paarplaatsen/-verblijven
19 sept	1 uur na zonsondergang	2 uur	droog, temp>8°C, wind < 5bft	Terreingebruik en paarplaatsen/-verblijven

Vanwege de aard van het onderzoek (voornamelijk terreingebruik) en de relatief grote open ruimte in het plangebied waar weinig vleermuizen worden verwacht, is de inventarisatie uitgevoerd in de avond en door één persoon. Tijdens de veldbezoeken was geen sprake van substantiële neerslag, werd er niet geïnventariseerd bij een windkracht hoger dan 4 Bft, of bij een te lage temperatuur.

Voor een overzicht met informatie van de veldbezoeken zie Tabel 3.

2.3.1 Relatie met het vleermuisprotocol

Het vleermuisprotocol is een richtlijn op grond waarvan het onderzoek zo goed mogelijk is uitgevoerd. Dit betekent dat op grond van aanwezige biotopen en potenties in het onderzochte plangebied de uiteindelijke onderzoeksopzet is gemaakt. In het geval van het besproken gebied zijn de hieronder genoemde keuzes gemaakt om de resultaten te optimaliseren.

Suboptimale bezoekrondes

Eén veldbezoek in juli is eerder uitgevoerd dan de optimale periode (30 dagen na ronde 1) omdat vanwege de voorhanden zijn de weersvoorspelling optimale planning van de bezoeken niet mogelijk bleek. Vanwege de aanpassing van de bezoekronde, zijn de resultaten van het onderzoek naar verwachting beter.

In het vleermuisprotocol 2017 wordt als richtlijn aangehouden om tweemaal het middernachtzwermen van de Gewone dwergvleermuis te onderzoeken. In het plangebied staan enkele woningen. Deze zullen worden ingepast in de nieuwe situatie en dus behouden blijven. Omdat de onderzochte objecten niet geschikt worden geacht voor massa-winterverblijf vanwege het ontbreken van bijzondere buffering en flexibele micromilieus, zijn de inventarisaties als een avondronde uitgevoerd.

2.4 Kleine marterachtigen

Het onderzoek is uitgevoerd conform het kennisdocument **HANDREIKING KLEINE MARTERS IN RELATIE TOT SOORTBESCHERMING**. Dit document van de provincie Noord-Brabant is een handreiking voor het uitvoeren van onderzoek naar kleine marterachtigen.

Er zijn drie bezoeken afgelegd aan het plangebied. Een eerste bezoek wordt gebruikt voor het uitzetten van de materialen. Hierbij wordt uiteraard gelet op locaties met de hoogste trefkans. Deze worden bepaald op grond van de aanwezige biotopen, dekking, eventueel mogelijke trekroutes, foerageergebieden etc.

Een tussenbezoek is nodig voor controle van het materiaal. Hierbij kunnen de sporenbuizen, indien nodig, voorzien worden van nieuw sporenpapier, de camera's kunnen voorzien worden van nieuwe batterijen en de geheugenkaartjes kunnen worden gewisseld. Eventueel kan er bij dit bezoek ingegrepen worden als de sensor te vaak loos geactiveerd wordt door zonlicht en schaduwen van wuivende boomtakken. Door deze tussenronde uit te voeren zijn de resultaten beter. Het risico op verstoren van kleine marters wordt uit ervaring klein geacht.

Bij de derde ronde wordt het materiaal opgehaald waarna het beeldmateriaal en de prentenplaten tijdens een bureaustudie worden geanalyseerd. Het materiaal in het plangebied van de Akkerlanen is uitgezet op 15 maart 2019 (bezoek 1), hierna is er een tussencontrole geweest op 5 april 2019 (bezoek 2). Uiteindelijk zijn de materialen opgehaald op 26 april 2019 (bezoek 3). Het materiaal heeft derhalve 6 weken uitgestaan in het veld.

Sporenbuis ten behoeve van onderzoek naar kleine marterachtigen.

Er zijn vier cameravallen geplaatst en vier mostela's. De camera is voorzien van een sensor die reageert op de combinatie van warmte en beweging. Als er een warmbloedig dier (bijvoorbeeld een zoogdier of vogel) voor de camera beweegt, begint deze met opnemen. Overdag zijn de beelden in kleur, en 's-nachts of bij te weinig licht schakelt de camera automatisch over naar een infrarood beeld. De camera maakt hierbij geen geluid en er zijn geen lampjes te zien waardoor een dier kan schrikken. De dieren blijven dus doorgaan met hun activiteit en wanen zich vaak onbespied. Als lokvoer zijn sardines gebruikt. De mostela is een kist waarin een cameraval is ingesloten.

Naast de camera's zijn er tevens 40 sporenbuizen uitgelegd. De sporenbuis is een Pvc-buis van 8 of 10 cm in diameter. Deze zijn vooral bedoeld om Wezels en Hermelijnen vast te stellen. In de sporenbuis ligt een plankje met in het midden een stempelkussen met inkt. Aan weerszijden van het stempelkussen liggen witte vellen sporenpapier. De Wezel en Hermelijn zijn van nature nieuwsgierig en lopen graag in de dekking. Ook zijn ze continu op zoek naar muizen. Bij deze zoektocht lopen ze graag door de sporenbuizen.

3**Resultaten jaarrond beschermde vogels**

Er is één nest aangetroffen in het plangebied. Het nest betrof een bol nest dat gebouwd is door een Ekster.

Bij de vervolgcontroles van het nest zijn geen sporen aangetroffen op het nest en/of onder de boom. Ook zijn er geen (roof)vogels waargenomen zittend op het nest of nabij het nest. Het nest in het plangebied is onbewoond gebleven.

In het plangebied is tijdens ronde 1 een geplukte duif gevonden en tijdens ronde 2 is een overvliegende Buizerd gezien.

Mogelijk verblijft een Buizerd en/of Havik incidenteel binnen het plangebied en heeft zijn nest (in de bossen) buiten het plangebied.

De Bosuil is tijdens twee vleermuisinventarisatieronden gehoord. Het betrof een roepende man Bosuil. Beide waarnemingen waren buiten het plangebied. In Bijlage 1 is een kaart opgenomen waar één waarneming op ingetekend staat. De andere waarneming betreft ook een waarneming op gehoor. De Bosuil riep vanaf de andere zijde van de grote plas. Dit is ver buiten het plangebied en de verspreidingskaart (waardoor deze waarneming niet op de verspreidingskaart staat ingetekend).

Aangetroffen Eksternest in het plangebied.

4 Resultaten vleermuizen

In de Akkerlanen te Waalwijk zijn vijf soorten vleermuizen vastgesteld. In Tabel 4 staan de aangetroffen soorten. De relevante verspreidingskaart van de aangetroffen vleermuizen staat in Bijlage 2.

Er zijn langsvliegende, foeragerende exemplaren en baltsende vleermuizen waargenomen. Verblijfplaatsen in bomen of gebouwen zijn niet vastgesteld.

Per soort wordt hieronder het voorkomen van de aangetroffen vleermuizen in het plangebied de Akkerlanen te Waalwijk kort toegelicht en wordt de leefwijze van de waargenomen vleermuizen in Nederland geschetst.

Tabel 4.

Vastgestelde soorten vleermuizen met bijbehorende indicatie van de aantallen en bescherming/bedreiging in Akkerlanen te Waalwijk in 2019.

Soort	Aantal	Beschermd	Rode lijst
Gewone dwergvleermuis	Tientallen	x (HR IV)	-
Ruige dwergvleermuis	enkele	x (HR IV)	-
Laatvlieger	10-20	x (HR IV)	gevoelig
Watervleermuis	één	x (HR IV)	-
Rosse vleermuis	één	x (HR IV)	-

4.1 Gewone dwergvleermuis

De Gewone dwergvleermuis is verspreid in het plangebied aangetroffen. Er zijn overvliegende en foeragerende exemplaren waargenomen. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen in het plangebied of in de directe omgeving.

De Gewone dwergvleermuis is de meest verspreide en talrijkste vleermuissoort in Nederland. Deze soort wordt beschouwd als hoofdzakelijk gebouwbezonend. Gedurende het hele jaar worden vooral van buiten toegankelijke spouwmuren en besloten ruimtes achter betimmeringen en daklijsten gebruikt.

Nachtelijk zwermgedrag rond een verblijfplaats in voorjaar en zomer duidt op de aanwezigheid van (kraam)kolonies.

Door de verborgen leefwijze gedurende de winterperiode zijn overwinterende dieren, die zich dan meestal in kleinere groepen ophouden, vaak onvindbaar. Een sterke aanwijzing voor dergelijke winterverblijven is het voorkomen van zogenaamde middernachtelijke zwermactiviteit in de periode half juli – augustus.

Daarnaast is gedurende de baltsperiode in de nazomer en herfst sprake van paargezelschappen die rond paarverblijfplaatsen kunnen worden waargenomen. Baltsende mannetjes worden ook vaak vliegend waargenomen en zijn dan niet direct aan een paarverblijfplaats te koppelen.

Foerageergebieden bevinden zich overwegend in besloten tot halfopen landschap binnen enkele kilometers van de

(zomer)verblijven. Het foerageergebied wordt via vaste en veelal beschutte vliegroutes bereikt, zoals bomenlanen, boszomen en watergangen.

4.2 Ruige dwergvleermuis

In het plangebied is de Ruige dwergvleermuis verspreid waargenomen. De waarnemingen hebben betrekking op foeragerende en overvliegende exemplaren. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen in het plangebied of in de directe omgeving.

Algemeen

De Ruige dwergvleermuis is in ons land jaarrond een algemeen verspreide soort, met name ten noorden van de grote rivieren. Het leefgebied is zeer divers, maar de grootste aantallen bevinden zich in bosrijk of parkachtig gebied. Ruige dwergvleermuizen gebruiken uiteenlopende (tijdelijke) verblijfplaatsen, zoals boomholten, bastspelen, nestkasten, spouwmuren, houtstapels en kelders. Hoewel de soort in ons land ook 's zomers verspreid wordt waargenomen, bevinden kraamkolonies zich vooral in Noord- en Oost-Europa (slechts één keer in ons land).

4.3 Laatvlieger

Laatvlieger is verspreid in het plangebied waargenomen. Het betreffen waarnemingen van overvliegende en foeragerende exemplaren. Langs de houtwal in het westen van het plangebied (Akkerlaan) is tweemaal een langsvliegende Laatvlieger waargenomen. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen in het plangebied of in de directe omgeving.

Algemeen

De Laatvlieger komt in ons land algemeen verspreid voor rond dorpen in agrarisch gebied, parken, tuinen en stadsranden. In Nederland bewonen Laatvliegers gedurende het hele jaar uitsluitend gebouwen.

Kraamkolonies worden vooral aangetroffen op (kerk)zolders, in spouwmuren of achter gevelbekleding, waarbij de dieren vaak weggekropen zijn tussen balken en in spleten. Een populatie Laatvliegers gebruikt veelal een netwerk van verblijven, waarbij relatief vaak van plaats wordt gewisseld. Voor zover bekend leven mannetjes vrijwel het gehele jaar solitair. Overwinterende dieren worden meestal in kleine groepjes aangetroffen, mogelijk in dezelfde gebouwen als waarin zich de zomerverblijven bevinden.

Laatvliegers foerageren na het uitvliegen eerst kort in sociale groepen nabij de kolonieplaats. Daarna zoeken ze afzonderlijk de open jachtgebieden op. Deze liggen veelal in kleinschalig agrarisch

gebied dat rijk is aan vochtige graslanden. Hierbij kunnen relatief grote afstanden worden afgelegd.

4.4 Rosse vleermuis

Rosse vleermuis is in het plangebied eenmaal foeragerend waargenomen langs de Vijverlaan in het zuidelijke deel van het plangebied. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen in het plangebied of in de directe omgeving.

Algemeen

De Rosse vleermuis is een echte bosbewoner en komt in bosrijke delen en oudere parken van ons land algemeen voor. De kraamkolonies, die regelmatig bestaan uit meer dan honderd vrouwtjes, bevinden zich vaak verdeeld over een netwerk van meerdere boomholten van vooral Beuk of Zomereik. In de kraamperiode verhuizen de dieren regelmatig. De mannetjes verblijven in de zomerperiode verspreid in kleine groepen in boomholten. In de nazomer is de baltsperiode en hebben de mannetjes een territorium bij een boomholte. Hier worden dan met enkele vrouwtjes paargezelschappen gevormd. In het najaar worden ook wel alternatieve verblijfplaatsen zoals vleermuiskasten en hoogbouw gebruikt. Winterverblijven kunnen zich in dikke bomen bevinden, maar worden in ons land niet vaak aangetroffen. Rosse vleermuizen jagen bij voorkeur hoog boven open gebieden als bosranden, weiden, moerassen en meren. Jachtgebied en verblijfplaats kunnen relatief ver uit elkaar liggen (10 km). Vliegroutes lijken nauwelijks gebonden aan landschapselementen en worden hoog, hoger dan tien meter, en snel vliegend overbrugd.

4.5 Watervleermuis

Tijdens de vleermuisinventarisatie is eenmaal een Watervleermuis foeragerend waargenomen boven de waterpartij ten oosten van het plangebied. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen in het plangebied of in de directe omgeving.

Algemeen

De Watervleermuis komt algemeen voor in bosrijke delen en oude parken van Nederland, in de regel in de omgeving van water. Kraamkolonies worden hoofdzakelijk aangetroffen in boomholten van Zomereik en Beuk. Solitaire dieren en mannengroepen benutten ook (muur)spleten en houtstapels. Overwinterende Watervleermuizen worden in Nederland vooral aangetroffen in ondergrondse groeven, forten, bunkers en (ijs)kelders. Het gaat vrijwel altijd om ruimtes met een zeer vochtig en stabiel microklimaat. De soort vertoont invasieachtig zwermgedrag rond winterverblijven in de nazomer.

De Watervleermuis foerageert vooral vlak boven beschutte open wateren zoals plasjes, vijvers en sloten. Hierbij worden prooien van

het wateroppervlak geschept. Jachtgebieden liggen zelden ver van verblijven en worden bij voorkeur bereikt via vaste vliegroutes zoals bomenlanen, bospaden en waterpartijen.

5 Resultaten Kleine marters

5.1 Sporenbuizen

In het plangebied zijn in de sporenbuizen geen prenten van kleine marters aangetroffen. Wel zijn er prenten gevonden van muizen. Een sporenbuis is zelfs gebruikt als vreetplekje van een (Bos)muis.

In Bijlage 3 is een kaart opgenomen waarop de locaties van de sporenbuizen in het plangebied worden weergegeven.

5.2 Cameravallen en Mostela

In het plangebied zijn op de vier cameravallen en de vier mostela's geen kleine marters (Bunzing, Hermelijn en Wezel) aangetroffen. Wel is er een Das en een Boommarter vastgelegd. De Das en Boommarter zijn ook beschermde, niet vrijgestelde soorten. De verzamelde informatie over de Das wordt beschreven in 6.2. De verzamelde informatie over de Boommarter wordt beschreven in 6.3.

	Cam 1	Cam 2	Cam 3	Cam 4
Zoogdieren				
Muis / Bosmuis	215	7	16	78
Rosse woelmuis	0	0	0	0
Vos	102	0	0	3
Das	11	0	0	1
Boommarter	2	0	0	0
Konijn	164	2	7	0
Vogels				
Zanglijster	378	12	69	100
Merel	427	5	76	37
Vink	51	6	0	2
Ekster	3	0	0	0
Roodborst	114	12	1	148
Houtduif	96	2	20	3
Heggenmus	43	18	30	15
Holenduif	2	0	0	0
Winterkoning	2	0	0	0
Staartmees	1	0	0	0
Pimpelmees	1	0	0	1
Grote bonte specht	0	0	3	0
Tjiftjaf/fitis	0	0	16	0
Koolmees	0	0	0	9
Gekraagde roodstaart	0	0	0	1
Gaai	0	0	0	8
Boomkruiper	0	0	0	1
Vogel spec.	47	0	5	2
Overig				
Huiskat	39	0	3	0
Mens	25	6	2	0
Paard	4	0	0	0

In de mostela's voornamelijk Bosmuizen, maar ook Rosse woelmuizen aangetroffen.

	Mostela 1	Mostela 2	Mostela 3	Mostela 4
Muis	+	+	+	+
Rosse woelmuis	0	0	0	2
Vogel	0	0	1	0

In Bijlage 3 is een kaart opgenomen waarop de locaties van de cameravallen en mostela's worden weergegeven.

6

Resultaten overige zoogdieren

6.1 Vos

In het plangebied is een burcht van een vos aanwezig. De burcht wordt bewoond door twee Vossen. Later in het jaar is een derde Vos waargenomen. De derde Vos betreft waarschijnlijk een jong. Eén van de Vossen is in de nacht (tijdens de laatste vleermuisronde) blaffend waargenomen. De vleermuisonderzoeker stond op de weg en keek met zijn warmtebeeldcamera naar de Vossen. Toen de Vos dit opmerkte, blafte deze meermaals en probeerde de andere Vos te waarschuwen. De Vos vluchtte in de richting van de burcht.

Een plattegrond van de waarnemingen, terreingebruik en burcht is opgenomen in Bijlage 3.

De Vos is een beschermde diersoort maar in Noord-Brabant vrijgesteld van ruimtelijke ingrepen. Wel is de zorgplicht van kracht.

Vos vasgelegd via warmtebeeldcamera.

Onder de container is een door Vossen bewoond hol aangetroffen.

6.2 Das

Sporen: Er zijn verschillende sporen van Dassen aangetroffen in het veld. Het betreft twee wissels en een aantal gegraven kuiltjes.

Cameravallen: De Das is vastgelegd op twee van de vier uitgezette cameravallen. De cameravallen waren neergezet in verband met het onderzoek naar kleine marterachtigen.

Warmtebeeldcamera: Tijdens de onderzoeksrondte voor Ransuil en de twee laatste vleermuisronden is met behulp van een warmtebeeldcamera gekeken of Dassen konden worden waargenomen in het plangebied. Er is een Das langdurig foeragerend gezien op de graslanden/paardenweilanden binnen het plangebied. Vrijwel elke nacht dat er werd rondgekeken met de warmtebeeldcamera waren één of twee Dassen aanwezig binnen het plangebied. Door te kijken met de warmtebeeldcamera kon het gedrag en de looproutes worden vastgelegd. Omdat het enige hol in het plangebied bezet werd door twee vossen is verder gezocht waar de burcht van de dassen zich kon bevinden. Deze burcht is gevonden net buiten het plangebied. De twee Dassen hebben hun burcht net

Das op cameraval in plangebied.

Gegraven putje van waarschijnlijk een Das.

De graslanden van het plangebied maken deel uit van essentieel foerageergebied van de Das.

buiten het plangebied aan de andere zijde van een parkeerplaats in de bossen.

Er zijn duidelijke uitgesleten wissels aanwezig en iedere nacht dat er onderzoek werd verricht met behulp van een warmtebeeldcamera, waren de Dassen aanwezig in het plangebied. Om die reden mag ervan uit worden gegaan dat het plangebied essentieel leefgebied is van de Dassen. Tevens zijn het de enige graslanden in de omgeving. Dassen foerageren graag op weilanden/graslanden op zoek naar voedsel.

In Bijlage 3 is een kaart opgenomen waarop de waarnemingen van Dassen in het plangebied worden weergegeven.

Das in de vroege ochtend in het plangebied.

6.3 Boomarter

Op de cameravallen is een Boomarter vastgelegd. De Boomarter is een beschermde niet vrijgestelde diersoort.

Boomarter in plangebied.

7

Effectbeoordeling en maatregelen

De aanwezigheid van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten, vleermuizen of beschermde (kleine) zoogdieren nabij en binnen het plangebied kan van invloed zijn op de verdere procedure. De effecten die kunnen optreden bij de geplande werkzaamheden worden beschreven. Voorts wordt aangegeven welke maatregelen kunnen worden genomen om effecten te voorkomen of te minimaliseren.

7.1 Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Er zijn geen vogels met jaarrond beschermde nesten op of nabij de nesten in het plangebied aangetroffen. Tevens zijn onder de nesten geen sporen gevonden van jaarrond beschermde vogels.

Omdat geen vogels met jaarrond beschermde nesten binnen het plangebied broeden kunnen er geen negatieve gevolgen zijn door de plannen voor verblijvende vogels met jaarrond beschermde nesten.

7.2 Vleermuizen**Verblijfplaatsen**

Er zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld in het plangebied, er worden geen negatieve gevolgen verwacht van de bouwplannen op verblijfplaatsen van vleermuizen.

Foerageergebied

Op termijn zal na de uitvoer van de bouwplannen, bijbehorende aanleg van watergangen en de aanplant van bomen, weer geschikt foerageergebied voor vleermuizen ontstaan. De tijdelijke achteruitgang van foeragemogelijkheden is vanwege de ligging van het plangebied zeer beperkt en kan opgevangen worden door de aanwezigheid van voldoende vergelijkbaar foerageergebied in de nabije omgeving. Vleermuizen kunnen derhalve gemakkelijk uitwijken.

Vliegroutes

De in het onderzoeksgebied vastgestelde vliegroute langs de houtwal in het westen van het plangebied (Akkerlaan) is op grond van de daar gevonden aantallen vleermuizen (twee Laatvliegers) niet essentieel, en wordt daarbij niet in betekenende mate beïnvloed door de plannen. Bovendien zijn Laatvliegers niet of beperkt afhankelijk van dergelijke lijnvormige beplantingen voor hun oriëntatie. De soort kan zich gemakkelijk over grotere open terreinen verplaatsen.

7.3 Zoogdieren**Das**

Er zijn duidelijke uitgesleten wissels aanwezig en iedere nacht dat er onderzoek werd verricht met behulp van een warmtebeeldcamera,

waren de Dassen aanwezig is het plangebied. Om die reden mag ervan uit worden gegaan dat het plangebied essentieel leefgebied is van de Dassen. Tevens zijn de graslanden in het plangebied de enige graslanden in de omgeving. Dassen foerageren graag op weilanden/graslanden op zoek naar voedsel.

Boommarter

Gezien het geringe aantal waarnemingen (1 waarneming, 2 foto's) en het ontbreken van geschikt verblijfsbiotoop in het plangebied, mag ervan worden uitgegaan dat het een incidentele waarneming betreft en het plangebied geen essentieel leefgebied is van de soort.

Vos

De vos is een beschermde, maar vrijgestelde soort.

8 Conclusies

Tijdens de inventarisatie zijn Das, Boommarter, Buizerd en vleermuizen aangetroffen (zie Tabel 5).

Tabel 5.
Aangetroffen beschermde, niet vrijgestelde soorten met vastgestelde gebruiksfuncties in de Akkerlanen te Waalwijk in 2019.

	Aanwezig	Verblijfplaats	Essentieel leefgebied
Vogels			
Buizerd	ja	nee	nee
Zoogdieren			
Das	ja	nee	ja
Boommarter	ja	nee	nee
Vleermuizen			
	Verblijfplaats	Foerageren	Vliegroute
Gewone dwergvleermuis	nee	ja	nee
Ruige dwergvleermuis	nee	ja	nee
Laatvlieger	nee	ja	nee
Watervleermuis	nee	ja	nee
Rosse vleermuis	nee	ja	nee

- ♣ In het plangebied komen geen jaarrond beschermde verblijfplaatsen van vogels voor. In het plangebied kunnen wél broedvogels met niet-jaarrond beschermde nesten voorkomen. Voor de verwachte aanwezige broedvogels dienen werkzaamheden waarbij nesten vernield of verstoord kunnen worden, buiten het broedseizoen plaats te vinden. Een ontheffing is voor broedvogels dan niet nodig. Het broedseizoen duurt ruwweg van half maart tot half juli.
- ♣ In het plangebied zijn alleen langsvliegende, in vlucht baltsende en foeragerende vleermuizen waargenomen.
- ♣ Verblijfplaatsen van vleermuizen konden niet worden vastgesteld in het plangebied. De in vlucht baltsende vleermuizen vertoonden geen gebouw gebonden activiteit en konden niet aan aanwezige bebouwing of andere verblijfplaatsen in bijvoorbeeld boomholten worden gekoppeld.
- ♣ Het foerageergebied voor vleermuizen binnen het plangebied maakt slechts een klein deel uit van een veel groter foerageergebied en is geen 'essentieel' deel van het leefgebied. De vleermuizen kunnen derhalve uitwijken.
- ♣ In het plangebied zijn twee foeragerende Dassen waargenomen. Het plangebied is essentieel leefgebied voor de soort en dient als foerageergebied. De Das is een beschermde soort. Door de plannen zal het aanwezige foerageergebied vernietigd worden. Er dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend, waarin passende mitigerende en compenserende maatregelen worden beschreven.

- ♣ In het plangebied is een Boommarter waargenomen. Het plangebied biedt geen geschikt verblijfsbiotoop voor de soort en is hiermee geen essentieel leefgebied. Voor het incidentele gebruik van het plangebied worden geen negatieve effecten verwacht op de soort. In de omgeving van het plangebied is voldoende ander en geschikter leefgebied voor Boommarter aanwezig.

9

Aanbevolen en geraadpleegde literatuur

- BARATAUD, M., Y. TUPINIER, H. LIMPENS & A.C. BETAIN, 2015. ACOUSTIC ECOLOGY OF EUROPEAN BATS. BIOTOPE EDITIONS, PUBLICATIONS SCIENTIFIQUES DU MUSÉUM. ISBN 9782366621440.
- BEUSEKOM, R. VAN, HUIGEN P., HUSTINGS F., DE PATER, K. & THISSEN J. (RED.), 2005. *Rode Lijst van Nederlandse broedvogels*. Tirion uitgevers B.V., Baarn.
- BIJLSMA, R.G., HUSTINGS F. & C.J. CAMPHUYSEN, 2001. *Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2)*. GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- BOUWENS, S. 2017. *Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming*. Zoogdierverseniging, Nijmegen).
- BRIGGS, B. & D. KING, 1998. *The Bat Detective. A fieldguide for bat detection*. Stag Electronics, West Sussex.
- BROEKHUIZEN, S., B. HOEKSTRA, V. VAN LAAR, C. SMEENK & J.B.M. THISSEN (RED.), 1992. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. 3^e herziene druk. Utrecht.
- DIETZ, C., A. KIEFFER, 2017. *Veldgids Vleermuizen van Europa*. KNNV Uitgeverij. Zeist.
- DIJK A.J. VAN & A. BOELE, 2011. *Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek*. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- GRIMMBERGER, E., 2001. *Gids van de Vleermuizen van Europa*. Tirion, Baarn.
- HUSTINGS F., BORGGREVE C., VAN TURNHOUT C. & THISSEN J. 2004. *Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels volgens Nederlandse en IUCN-criteria*. SOVON-onderzoeksrapport 2004/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- LIMPENS, H., K. MOSTERT & W. BONGERS (RED.), 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen: onderzoek naar verspreiding en ecologie*. Utrecht.
- MERTENS, 2018. *Actualiserende quick-scan beschermde planten en diersoorten Akkerlanen te Waalwijk*. Adviesbureau Mertens B.V., 2018
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- TWISK, P., A. VAN DIEPENBEEK & J.P. BEKKER, 2009. *Veldgids Europese zoogdieren*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- VLEERMUISVAKBERAAD (NETWERK GROENE BUREAUS, ZOOGDIERVERENIGING VZZ EN GEGEVENS AUTORITEIT NATUUR). *Vleermuisprotocol 2013*, 27 maart 2013.

WISMEIJER, H., 2002. *Zoogdieren van Europa*. ANWB bv/ TIRION
Uitgevers bv, Baarn.

10 Bijlagen

Bijlage 1	Verspreidingskaart jaarrond beschermde vogels
Bijlage 2	Verspreidingskaart vleermuizen
Bijlage 3	Kleine zoogdieren
Bijlage 4	Huidige natuurwetgeving

Bijlage 1 Verspreidingskaart jaarrond beschermde vogels

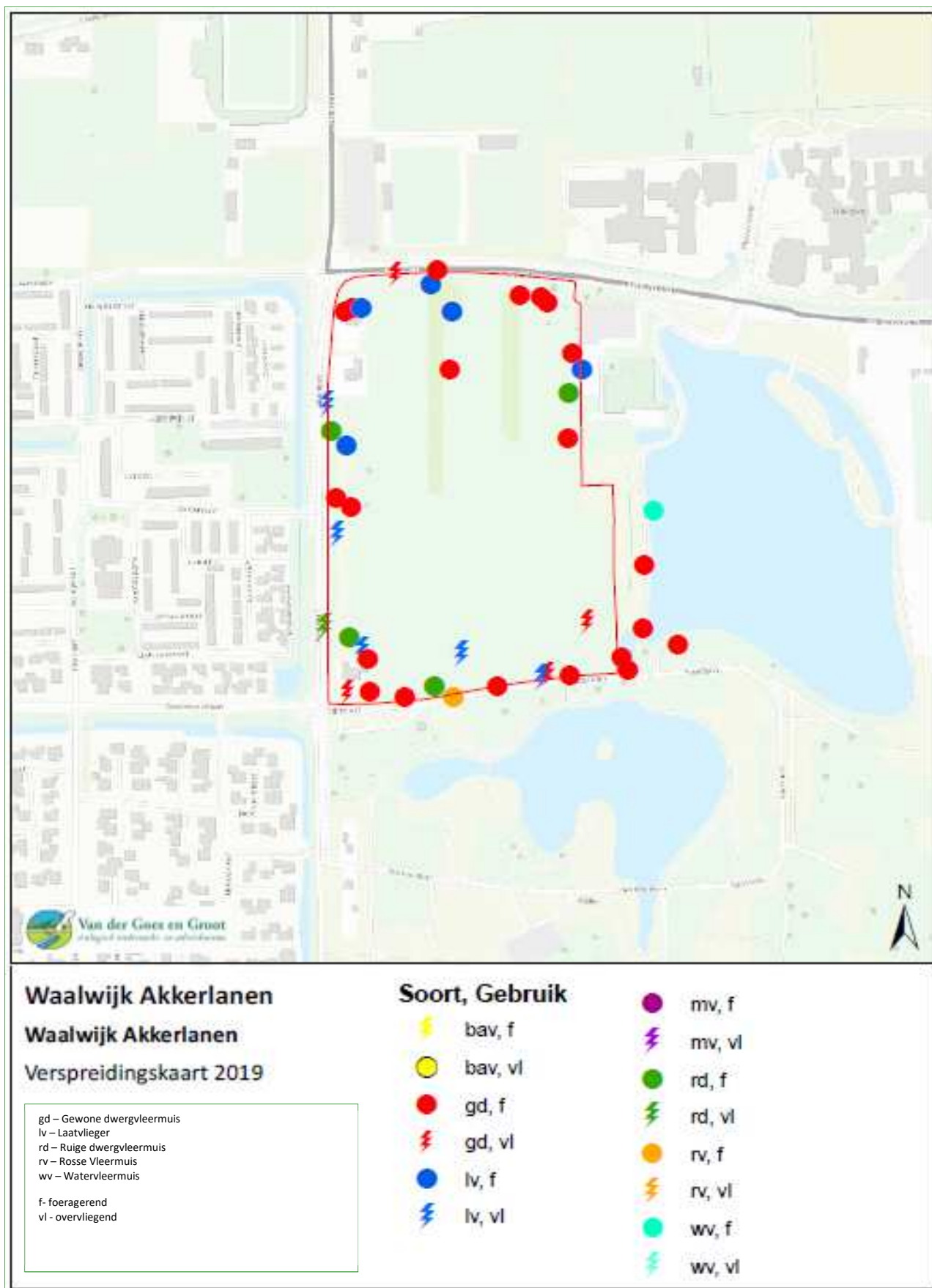
Roofvogels en uilen

Bui = Buizerd, overvliegend

BU < = Bosuil roepend

Nest = Eksternest (niet in gebruik bij beschermde vogels).

Bijlage 2 Verspreidingskaart vleermuizen

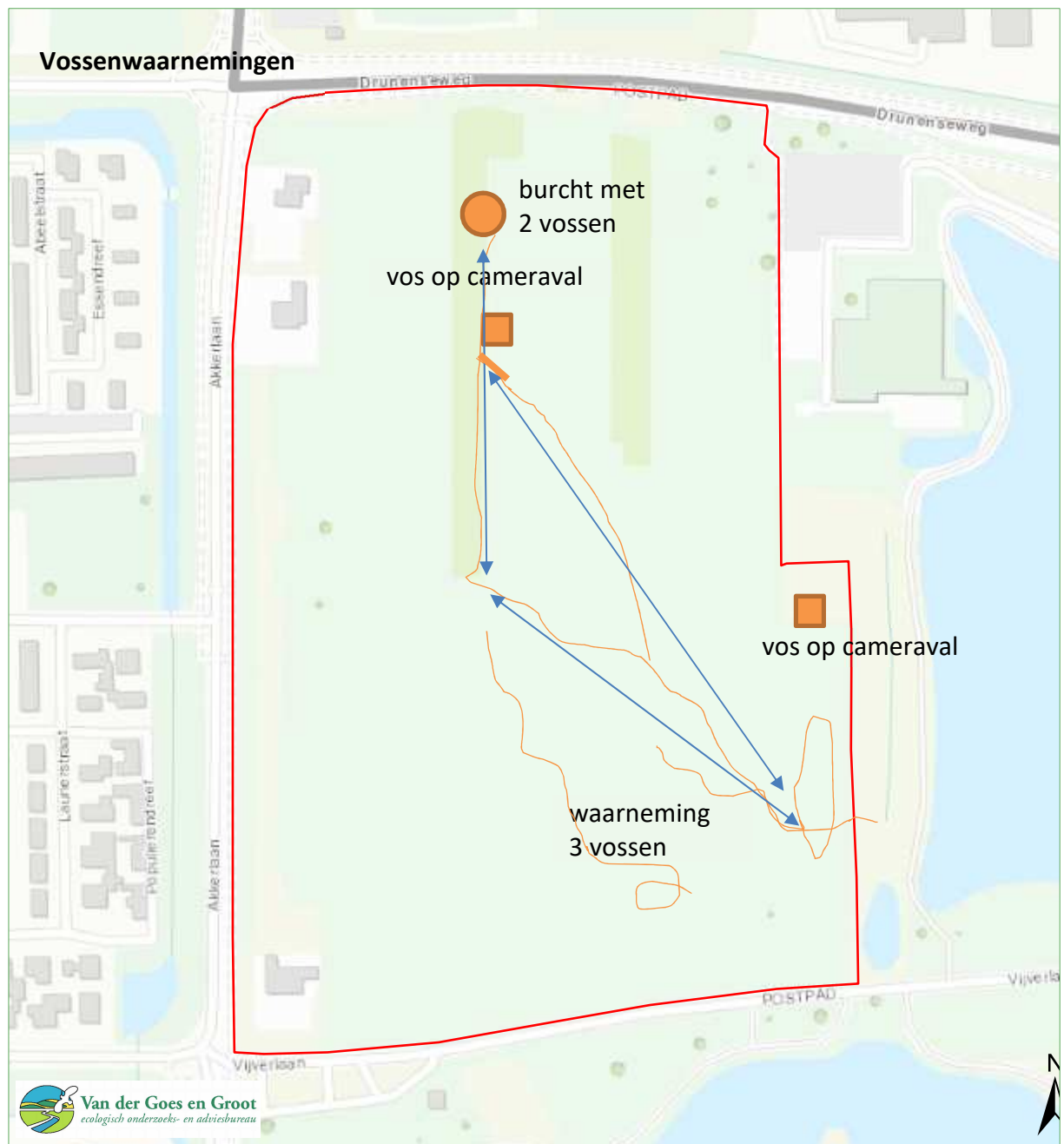

Bijlage 3 Kleine zoogdieren

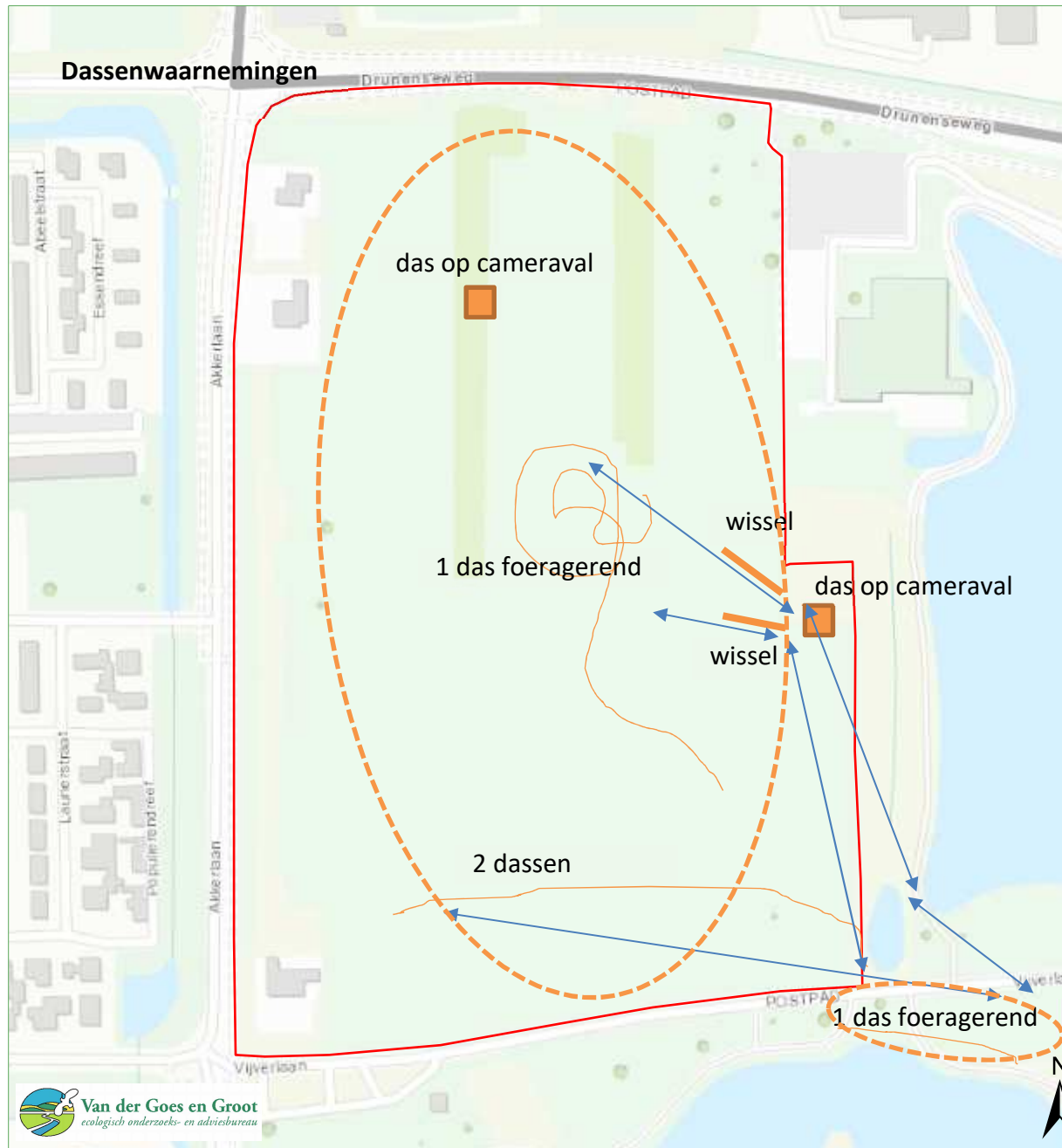
Legenda

Vierkant blauw	= mostela
Vierkant oranje	= cameraval
Cirkel groen	= sporenbuis
Nummer	= het nummer van het object (waarbij de M staat voor mostela en C voor cameraval).

Legenda

- Oranje dikke streep = wissel/doorgang in hek
- Vierkant oranje = cameravalwaarneming van Vos
- Blauwe pijlen = waarschijnlijke belangrijkste looproutes tussen vossenburcht en foerageergebied

Legenda

- Oranje dikke streep = wissel
- Vierkant oranje = cameravalwaarneming van Das
- Cirkel stippellijn = foerageergebied van de Dassen
- Blauwe pijlen = waarschijnlijke belangrijkste looproutes tussen dassenburcht en foerageergebied

Bijlage 4 Huidige natuurwetgeving

Bijlage 4.1 Wet Natuurbescherming (Wnb)

De Wet Natuurbescherming (Wnb) is het nationale wettelijke kader waarin de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet zijn samengevoegd.

In de Wnb is zowel de soortbescherming van wilde flora en fauna geregeld als de gebiedsbescherming die veelal voortkomt uit bepalingen van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn.

De provincies zijn, op enkele uitzonderingen na, het bevoegd gezag van de wet. De provincies organiseren de ontheffingsverlening en handhaving.

Bijlage 4.1.1 Zorgplicht

Een belangrijke bepaling van de Wnb is de zorgplicht die stelt dat “een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.”

Bijlage 4.2 Soortbescherming

Bijlage 4.2.1 Categorieën

Onder de Wnb wordt een aantal soorten planten en dieren beschermd. Er zijn vier categorieën met beschermde soorten. Twee categorieën bevatten de soorten die respectievelijk zijn beschermd onder de Europese Habitatrichtlijn en soorten genoemd in de Europese Vogelrichtlijn.

Naast deze Europees beschermde soorten heeft de wetgever nog een extra categorie soorten toegevoegd, de ‘andere soorten’.

Per provincie is conform artikel 3.11 nog een vierde categorie opgesteld, die van de ‘vrijgestelde soorten’. Alleen soorten uit de derde categorie kunnen worden vrijgesteld. Voor deze soorten geldt een vrijstelling van ontheffingsplicht bij het overtreden van de verbodsbepalingen (zie Bijlage 4.2.1) bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig beheer. De lijst van vrijgestelde soorten kan per provincie variëren en is te vinden in Tabel 6.

Daarnaast zijn Bosmuis, Veldmuis en Huisspitsmuis in of op gebouwen of daarbij behorende erven in alle gevallen vrijgesteld van de genoemde verboden in artikel 3.10.

Tabel 6.
Vrijgestelde soorten per provincie.
Rood=niet vrijgesteld.

Zoogdieren	DR	FL	FR	GL	GR	L	NB	NH	OV	UT	ZL	ZH
Aardmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bosmuis	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bunzing	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+
Dwergmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Dwergspitsmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eekhoorn						+						
Egel	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+
Gewone bosspitsmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Haas	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Hermelijn	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+
Huisspitsmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Konijn	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Ondergrondse woelmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Ree	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Rosse woelmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Steenmarter						+						
Tweekleurige bosspitsmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Veldmuis	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Vos	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Wezel	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+
Wild zwijn							+					
Woelrat	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Amfibieën en reptielen	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bastaardkikker	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Bruine kikker	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Gewone pad	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Hazelworm						+						
Kleine watersalamander	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Levendbarende hagedis						+						
Meerkikker	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Bijlage 4.2.2 Verbodsbepalingen

De Wnb bepaalt conform artikel 3.1, 3.5 & 3.10 dat de volgende zaken verboden zijn:

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende dieren voorkomend in de Habitatrichtlijn, vogels genoemd in de Vogelrichtlijn en aangewezen 'andere soorten' opzettelijk te doden of te vangen¹
2. Het is verboden dieren voorkomend in de Habitatrichtlijn opzettelijk te verstoren.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van hierboven genoemde soorten te vernielen of te beschadigen of nesten of eieren van vogels weg te nemen.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste punt opzettelijk te verstoren als deze verstoring van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.
5. Het is verboden planten van soorten genoemd in de Habitatrichtlijn (bijlage IV, Bijlage 1 Verdrag van Bern) of als 'andere soorten' (Bijlage B bij de wet) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Bijlage 4.2.3 Ontheffingsmogelijkheid

Ruimtelijke ontwikkeling en (her)inrichting zoals het slopen, renoveren of bouwen van woningen, het dempen van wateren of het aanleggen bedrijventerreinen, kan beschadiging of vernieling tot gevolg hebben van de voortplantings- en rustplaatsen van de in het gebied voorkomende (beschermde) soorten. Dit hangt af van de fysieke uitvoering daarvan en de periode waarin het project plaatsvindt. In bepaalde gevallen moet dan ontheffing voor de Wnb verkregen worden.

Als er beschermde soorten (zie Bijlage 4.2.1) voorkomen die niet zijn vrijgesteld én verbodsbepalingen (zie Bijlage 4.2.2) worden overtreden, dan is ontheffing vereist of moet, indien mogelijk, conform art. 3.31 gewerkt worden met een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode.

De vraag of de ontheffing kan worden verleend zal worden beoordeeld door het bevoegde gezag (veelal de provincie waarin het plangebied is gelegen). Belangrijk daarbij is de vraag in hoeverre schade optreedt, of de gunstige staat van instandhouding van de

¹Het betreft soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, soorten genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn in hun natuurlijke verspreidingsgebied. Alsmede andere soorten, genoemd in bijlage, onderdeel A, bij de wet.

betrokken soort(en) in gevaar komt en of er bevredigende alternatieven voorhanden zijn voor de ingreep of de locatie daarvan.

Bijlage 4.2.4 Wettelijk belang

Per categorie is het bij het al dan niet verkrijgen van een ontheffing belangrijk wat het belang is van het uit te voeren plan en de te verkrijgen ontheffing. Als schade niet te voorkomen is, dient één van de onderstaande wettelijke belangen van toepassing te zijn:

Soorten van de Vogelrichtlijn

Ontheffing is nodig:

- ♣ in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid.
- ♣ in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer.
- ♣ ter bescherming van flora en fauna.

Soorten van de Habitatrichtlijn

Ontheffing is nodig:

- ♣ ter bescherming van flora en fauna.
- ♣ in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Andere soorten

Ontheffing is nodig:

- ♣ ter bescherming van flora en fauna.
- ♣ in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.
- ♣ in het kader van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting van gebieden en het toekomstig gebruik daarvan.
- ♣ ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen.

Bijlage 4.2.5 Broedvogels

Voor broedvogels wordt in principe geen ontheffing verleend. Als men verstorende activiteiten buiten het broedseizoen laat plaatsvinden worden de vogels geacht te kunnen uitwijken, treedt geen schade op en is geen ontheffing noodzakelijk.

Er is een uitzondering, vogelnesten die buiten het broedseizoen in gebruik zijn vallen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' en zijn daarom jaarrond beschermd. Er zijn vier verschillende categorieën 'jaarrond beschermde broedvogels', categorie 1 t/m 4, zie kader volgende pagina.

Kader: Vogelsoorten
met jaarrond
beschermd nesten
en bijbehorende
categorie.

Soort	Categorie	Toelichting codes
Boomvalk	4	Vogelsoorten waarvan de nesten in
Buizerd	4	principe jaarrond zijn beschermd met
Gierzwaluw	2	beschermingscategorie:
Grote gele kwikstaart	3	1 = soorten die ook buiten het
Havik	4	broedseizoen het nest gebruiken als vaste
Huismus	2	rust- of verblijfplaats,
Kerkuil	3	2 = koloniebroeders die elk broedseizoen
Oehoe	3	op dezelfde plaats broeden en die daarin
Ooievaar	3	zeer honkvast zijn of afhankelijk van
Ransuil	4	bebouwing of biotoop,
Roek	2	3 = soorten die elk jaar op dezelfde plaats
Slechtvalk	3	broeden en die daarin zeer honkvast zijn of
Sperwer	4	afhankelijk van bebouwing,
Stenuil	1	4 = soorten die niet of nauwelijks zelf in
Wespendief	4	staat zijn een nest te maken.
Zwarte wouw	4	

De lijst met vogelsoorten waarvan de nesten gedurende het hele jaar zijn beschermd is in 2009 aangepast (zie kader). **Let wel!** Bij de bescherming van een jaarrond beschermd nest of verblijf wordt zowel de verblijfplaats als de (directe) omgeving die nodig is voor het succesvol functioneren daarvan, betrokken!

Voor jaarrond beschermde soorten kan, meestal alleen buiten het broedseizoen, wél ontheffing worden aangevraagd. Een 'omgevings-check' is dan vereist. Een deskundige moet in dat geval vaststellen of de desbetreffende soort zelfstandig een vervangend nest kan vinden in de omgeving, of dat met verzachtende en/of compenserende maatregelen de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rustplaats gegarandeerd kan worden. Om zeker te zijn dat geplande of genomen maatregelen hiertoe voldoende zijn, moeten deze middels een ontheffingsaanvraag worden voorgelegd aan de provincie. Als geen schade optreedt en de gunstig staat van instandhouding niet in gevaar komt, zal de aanvraag (positief) worden afgewezen. Het is uiteraard essentieel dat de (aan de provincie) voorgestelde maatregelen ook daadwerkelijk worden genomen.

Categorie 5-soorten

Er is nog een categorie met 'bijzondere' vogelsoorten (Categorie 5) Deze soorten keren (zoals ook jaarrond beschermde soorten) weliswaar vaak terug naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar beschikken over voldoende flexibiliteit om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Van deze soorten zijn de verblijfplaatsen alleen dan beschermd als 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen'.

Bijlage 4.2.6 Gedragcodes

Indien men in het bezit is van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode hoeft bij werkzaamheden in het kader van

natuurbeheer, van bestendig beheer of onderhoud, van bestendig gebruik en van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting voor Vogelsoorten (artikel 3.1), Habitatrichtlijnsoorten (artikel 3.5) en andere soorten (artikel 3.10) geen ontheffing te worden aangevraagd, mits aantoonbaar wordt gewerkt met deze gedragscode (artikel 3.31). De bewijslast dat correct is en wordt gehandeld volgens de gevolgde gedragscode ligt bij de initiatiefnemer.

Het is ook mogelijk te werken conform een dergelijke goedgekeurde gedragscode zonder deze zelf te hebben opgesteld. Te beïnvloeden soorten dienen dan wel in de gebruikte gedragscode te worden behandeld en er moet een belang zijn voor het project vergelijkbaar met genoemde belangen uit de VRL, HRL of de 'andere soorten'.

Bijlage 4.3 Gebiedsbescherming

De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden. In de Wnb (art. 1.12) wordt ook verordend dat (provinciaal) gebieden aangewezen worden binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Tevens wordt aangegeven dat provincies mogelijkheden hebben ook andere belangrijke gebieden aan te wijzen vanwege hun landschapelijke- of natuurwaarden.

Bijlage 4.3.1 Natura 2000

Nederland en andere EU-landen hebben in overleg met de Europese Commissie speciale beschermingszones aangewezen, de zogenaamde Natura 2000-gebieden. Een overzicht van Natura 2000-gebieden is te vinden op:

<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=0>

Habitattoets

Wanneer plannen bestaan een project in of rond een Natura 2000-gebied uit te voeren, neemt de initiatiefnemer contact op met het bevoegde gezag. In principe is dit Gedeputeerde Staten van de Provincie waarin een gebied (grotendeels) ligt.

Indien negatieve effecten van een project niet kunnen worden uitgesloten, dient een toetsing te worden uitgevoerd. Als uit deze toetsing (ook wel 'Habitattoets' genoemd) blijkt dat een plan (mogelijk) significante negatieve gevolgen heeft, vindt de vergunningaanvraag plaats via een 'passende beoordeling'. Daarbij moeten ook cumulatieve effecten zijn meegenomen.

Alleen als uit de passende beoordeling met zekerheid blijkt dat geen significante gevolgen zullen optreden, of als het gaat om activiteiten met een groot openbaar belang en waarvoor geen alternatieven zijn, wordt vergunning verleend.

Als uit de 'Habitattoets' blijkt dat een activiteit negatieve gevolgen kan hebben die niet significant zijn, vindt de vergunningaanvraag plaats via een verslechterings- en verstoringstoets. Bij deze toets wordt via een uitgebreide effectbeoordeling nagegaan of activiteiten een kans met zich meebrengen op verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten. Het bevoegd gezag geeft een vergunning af als de verslechtering of verstoring in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is.

Externe werking

Belangrijk bij de bepalingen rond Natura 2000- gebieden is de 'externe werking'. Dit betekent dat ook projecten buiten het Natura 2000- netwerk met mogelijk negatieve gevolgen binnen het netwerk, getoetst moeten worden aan doelen van betrokken gebied of gebieden. Een bijzondere vorm van externe werking is de (extra) uitstoot van stikstof door een project die kan neerslaan binnen Natura 2000-gebieden en daar voor schade kan zorgen. Om de mate van stikstofvervuiling te volgen en te reguleren is op 1 juli 2015 de zogenaamde 'Programmatische Aanpak Stikstof' (PAS) in werking getreden. Boven bepaalde 'drempelwaardes' kan een project vanwege neergeslagen stikstof meldings- of vergunning plichtig zijn.

Bijlage 4.4 Overige gebiedsbescherming

Bijlage 4.4.1 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

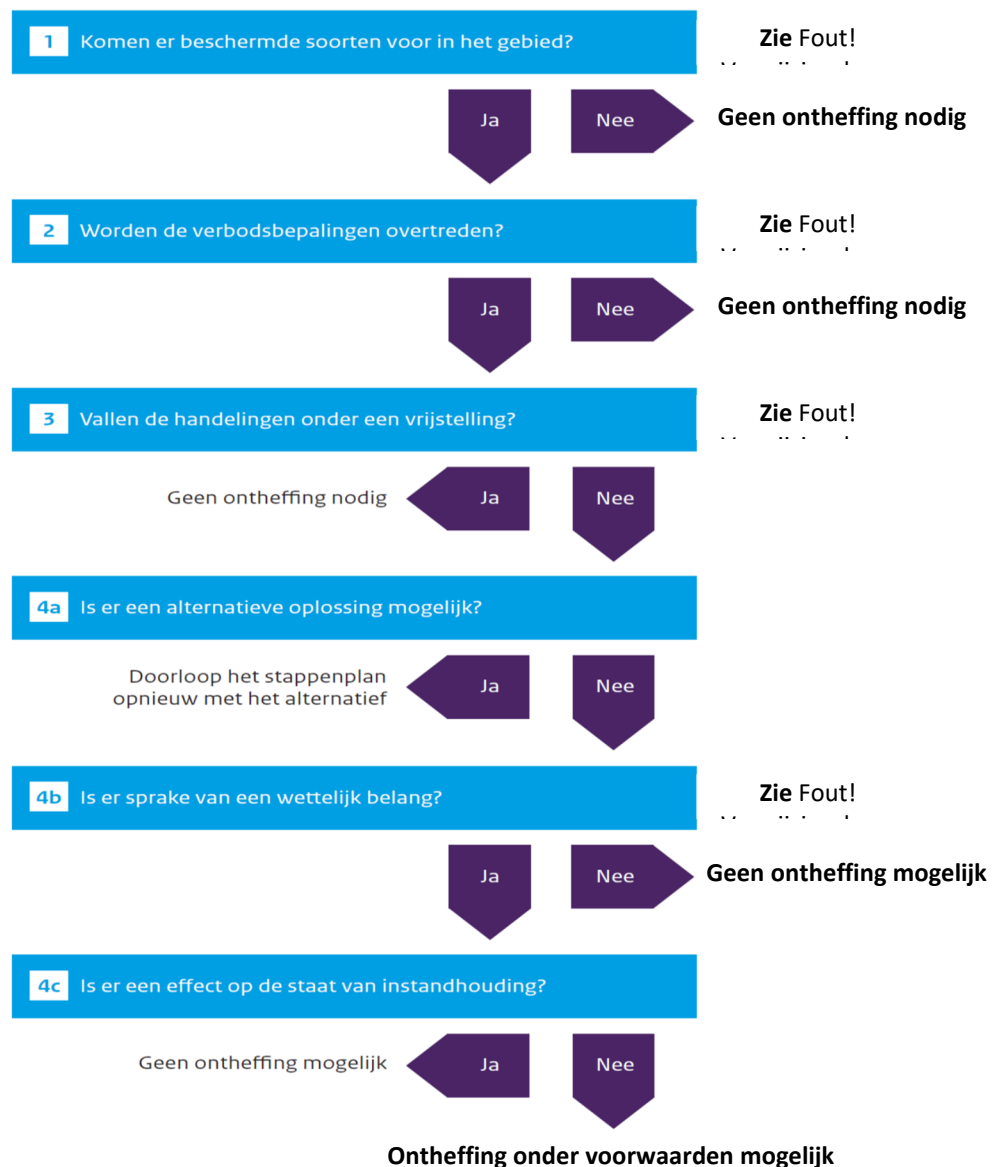
Ingrepen in gebieden die horen bij het Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische hoofdstructuur, EHS) worden in principe niet toegestaan, tenzij bijvoorbeeld uitgesloten is dat de ingreep een negatief effect heeft op het netwerk of de ingreep een groot maatschappelijk belang dient. Getoetst wordt of een ingreep van invloed is op 'wezenlijke kenmerken en waarden', het NNN kent geen toetsing op 'externe werking'. Als een ingreep wordt toegestaan, moeten eventuele nadelige gevolgen zoveel mogelijk worden voorkomen en de resterende schade moet worden gecompenseerd. Uitgangspunt bij het toestaan van ingrepen is dat netto sprake moet zijn van een versterking van het netwerk.

Bijlage 4.4.2 Overige natuurwetgeving

Naast de behandelde wetgeving zijn soms andere gebied beschermende bepalingen van kracht. Dit kunnen regionale of provinciale plannen of visies zijn die gebieden of soorten (extra) beschermen. Een voorbeeld hiervan zijn de 'weidevogelleefgebieden' van de Provincie Noord-Holland. Per plangebied zal op maat moeten worden nagegaan of dergelijke bepalingen aan de orde zijn.

Bijlage 4.5 Procedure

Figuur 1.
Stappenplan
procedure
ecologisch
onderzoek en
onthefing

Als bij aanvang van een project niet uitgesloten is dat beschermde soorten voorkomen of negatieve effecten op beschermde gebieden kunnen optreden, is een ecologische *quickscan* nodig en dient het stroomschema uit Figuur 1 te worden gevolgd.

Als op grond van deze *quickscan* de aanwezigheid van dergelijke soorten of gevolgen niet zijn uit te sluiten én wordt gezien dat negatieve effecten kunnen optreden, is vervolgonderzoek noodzakelijk.

Tijdens het vervolgonderzoek wordt het plangebied geïnventariseerd op de mogelijk aanwezige beschermde soorten. Indien aangetroffen worden de gebruiksfuncties van deze soorten in beeld gebracht. Vervolgens wordt opnieuw onderzocht of negatieve gevolgen mogelijk zijn door uitvoering van de plannen.

Bijlage 4.5.1 Ontheffingsaanvraag Wnb

Als stap 4a uit het stroomschema negatief is omdat een project of plan locatie gebonden is en er geen alternatieven zijn, is een ontheffingsaanvraag waarschijnlijk aan de orde. Een dergelijke aanvraag dient onder andere vergezeld te gaan van:

- ♣ Een projectplan waarin onder meer de locatie, de werkwijze, de te verwachten schade, de te nemen maatregelen, de alternatievenstudie en het wettelijk belang gedetailleerd worden beschreven.
- ♣ Een actuele en volledige inventarisatie naar het voorkomen van beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied (ongeveer 3-5 jaar geldig).

De aanvraag kan voorafgaand aan het aanvragen van een omgevingsvergunning plaatsvinden. De aanvraag wordt gedaan bij de provincie waarin het plangebied is gelegen.

Het is ook mogelijk 'aan te haken' bij het aanvragen van een omgevingsvergunning in het kader van de 'Wet algemene bepalingen omgevingsrecht' (WABO).

Men dient op het digitale aanvraagformulier van het omgevingsloket (OLO) dan aan te geven dat 'Handelingen worden verricht met gevolgen voor beschermde dieren en planten'. Ook hierbij dient een projectplan en inventarisatie bijgevoegd te worden.

De gemeente waarbij de aanvraag is ingediend stuurt de informatie omtrent beschermde flora en fauna naar de provincie die een 'Verklaring van geen bedenkingen' (VVGB) afgeeft als onderdeel van de omgevingsvergunning.

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Hazenkoog 35A
1822 BS Alkmaar

Bovendijk 35-G
2295 RV Kwintsheul

www.vandergoesengroot.nl